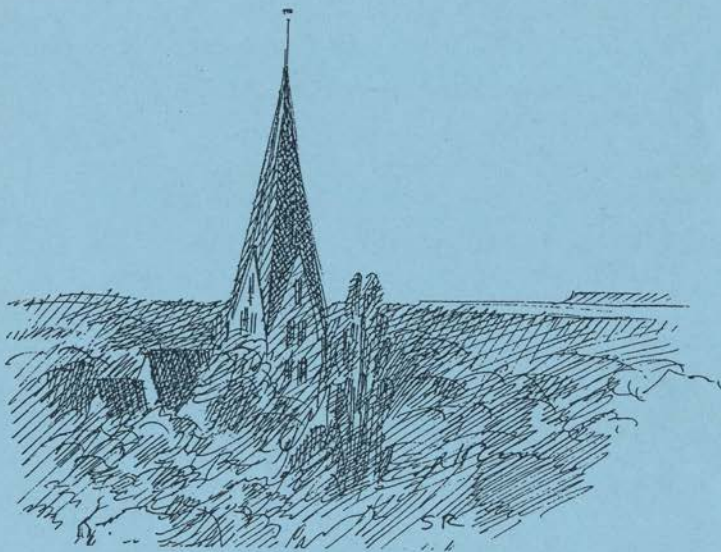

GOTLAND

Sommerekskursjon

22. – 28. juni 2003

Telemark Botaniske Forening

Referat ved Bjørn Erik Halvorsen

LISTERA – Tidsskrift for Telemark Botaniske Forening (TBF)
(NBF Telemarksavdelingen)
18 årgang, 2003, nummer 2, Spesialutgave for Ekskursjonen til Gotland

ADRESSER OG TELEFONER:

TELEMARK BOTANISKE FORENING, Postboks 25 Stridsklev, 3904 Porsgrunn
Postgirokonto: 0530 3890647, Foreningens e-post-kontakt: a-jhalvo@online.no

Kasserer: Åse Halvorsen, Langerødvegen 4, 3719 Skien
Tlf.: 35 50 01 35

Styremedlem: Esther Broch, Oscarsgate 53, 3725 Skien
Tlf.: 35 53 05 86

Styremedlem: Bjørn Erik Halvorsen, Utsikten 4, 3911 Porsgrunn
Tlf.: 35 55 42 57

Styremedlem: Christian Kortner, Berghammeren 6, 3727 Skien
Tlf.: 35 54 57 54

Styremedlem: Trond Risdal, Orionvegen 88, 3942 Porsgrunn
Tlf.: 35 51 29 69

1. varamedl.: Grete Stendalen, Wettergreensveg 5, 3738 Skien
Tlf.: 35 59 43 73

2. varamedl.: Anne Vinorum, Raskenlundvegen 29, 3928 Porsgrunn
Tlf.: 35 51 25 16

Floraatlas: Bjørn Erik Halvorsen, Utsikten 4, 3911 Porsgrunn
Tlf.: 35 55 42 57
Roger Halvorsen, Hanevoldvn. 15, 3090 Hof
Tlf.: 41 50 54 12

.....

Listera redaksjon:

Charlotte Bakke (e-post: kaa-ba@online.no)

Priscilla Hansen (e-post: pehans@online.no)

Liv Schiemann (e-post: lisc@frisurf.no)

Forside: Utsikt fra Klintberget mot Klinte kirke

Bakside: Orkidé-tegninger fra Mossberg og Stenbergs flora

ISSN: 0801 - 9460

Innledning.

Etter å ha hatt sommerekursjonen til Karmøy i 2002, var det naturlig å velge Sverige eller Danmark i 2003. Det ble en avveining mellom Öland og Gotland. TBF hadde ikke vært på Gotland siden 1987, mens Öland var besøkt flere ganger i mellomtiden. Dermed ble det Gotlandstur.

Tidspunktet ble valgt slik at vi skulle få sett flest mulig av de spesielle orkidéne som fins på Gotland. Alpenøkler *Orchis spitzelii* er en tidligblomstrende art, mens myrmarihand og luktspore er juli-arter. Derfor valgte vi uka etter sankthans i håp om å få både i pose og sekk.

Esther Broch satte i gang med å finne overnattingssted. Vi la opp til å bli ca. 30 turdeltakere, og det ble Tofta Strandpensionat som pekte seg ut som det ideelle stedet for vår ekskursjon.

Åse tok seg av de økonomiske transaksjonene, og penger ble samlet inn for å kunne betale depositum og fergebilletter.

Undertegnede (Bjørn Erik) tok seg av den botaniske planleggingen. Med hjelp fra eldre referater fra Gotland og Magnes søkinger på Internett, fikk vi en oversikt over aktuelle ekskursjonsmål. Det var mange lokaliteter som man burde besøke.

Listen over påmeldte passerte etterhvert de 30 deltakerne som vi hadde som målsetning, og det måtte settes strek. Noen av dem som var for sent ute, valgte likevel å ordne overnattinga selv og delta på dagsutfluktene. Dermed begynte vi å nærme oss 40 interesserte, noe som er i det meste laget på utflukter.

For å være bedre forberedt valgte Åse, Magne og Bjørn Erik å dra til Gotland noen dager tidligere for å sjekke opp lokalitetene og vurdere parkeringsmulighetene. De ankom øya torsdag 19. juni. På fredag 20. juni vurderte de lokaliteter nord på Gotland, på lørdag 21. juli lokaliteter øst på øya og søndag 22 juli lokaliteter sørover på øya. Det var mye fint å se, så opplegget var klart for noen fine ekskursjonsdager med TBF.

Gotland.

Gotland er en øy på størrelse med Østfold fylke (3140 km²) og øya er 135 km lang. Det er ingen høye åser på Gotland og øyas høyeste punkt er kun på 83 m.o.h. Den inneholder områder med oppdyrket mark, skogsområder og gammel beitemark som er i ferd med å gro igjen.

Det er geologien som har gjort Gotland til ett av Skandinavias med interessante botaniske områder. Øya består av kalkstein som er av samme alder og opprinnelse, som kalksteinen i Grenland. Men, fjellfoldningene som bygde opp den norske fjellkjeden var ikke aktiv her, slik at disse sedimentene ligger horisontalt, slik de har ligget i 400 millioner år. Derfor er den kalkstenen som ligger oppe i dagen, fra de sedimentene som ble avsatt senest, d.v.s. fra Silur-perioden. Dypere nede finner vi også her lagene fra Kambrium og Ordovicium periodene, men de er altså ikke synlige på samme måte som i Grenland.

Botanikken på Gotland inneholder en rekke spesielle arter, og mange av dem skulle vi også få se i løpet av ekskursjonsdagene. Selv om øya er relativt flat inneholder den mange spennende landskapsformer, slik som kalkrike myrer, tørr alvarmark, forblåste strender og sanddyner. Mange av de artene som er mest interessante for oss nordmenn har vandret inn østfra, og flere av disse har Gotland som sin eneste lokalitet i Skandinavia. Men det har også betydning at øya ligger relativt langt syd. Nordspissen av Gotland ligger på høyde med Lista, Norges sydligste punkt. Men, klimaet er likevel kjølig sammenliknet med det norske Sørlandet, i og med de ikke får noe bidrag fra Golfstrømmen i oppvarmingen av Østersjøen.

Øya inneholder også nye interessant historie. Øya hadde tidlig bosetning i Steinalderen, var viktig i Vikingtiden og fikk sin glanstid når Hansa-makten valgte å anlegge en handelshavn i Visby. Jordbruk og fiske har vært viktige kulturbyggere på øya.

Tofta Strandpensionat.

Tofta Strandpensionat var vårt bosted denne uken. Det består av en rekke lave trebygninger som ligger innenfor sanddynene. Hver av disse bygningene hadde egne navn, slik at vi hadde rom i bygningene Astuen, Sandstormen og Costa Mera. Rommene hadde tilstrekkelig utrustning for et ukesopphold sommerstid.

Matsalen lå i et eget bygg, syd for overnattingsbygningene. Her fikk vi frokost og middag, med unntak av onsdagskvelden, da vi fikk en spesiell aften på Suderbys herregård. Vi fikk også noen av kveldene oppholde oss i fellesrom som dels lå i bygget Viller-Vallan og dels lå vegg i vegg med matsalen. Her arrangerte Trond de fleste av kveldene gjettekonkurranse på medbrakte planter fra dagens utflukt.

Lunchen var medbrakt og ferdigpakket fra Strandpensionatet. Det var alltid spennende å pakke opp det vi hadde fått med oss de forskjellige dagene. Maten både i lunchpakkene og det som ble servert på Standpensionatet var utmerket.

Søndag 22. juni.

De fleste ankom med båten fra Nynäshamn. De fikk tid til å installere seg på rommene før middag som var satt til kl. 18:45. Dagens hovedrett var svinsstek (fläskstek).

På kvelden ble det en tur i sanddynene ved Strandpensjonatet for å se på solnedgangen. Alle ble imponert over den store mengden rødflangre *Epipactis atrorubens* og myrflangre *Epipactis palustris* i sanden. Det var faktisk umulig å gå i sandynene uten å tråkke ned noen av dem. Ellers kan nevnes sandtimotei *Phleum arenarium*, kubjelle *Pulsatilla pratensis*, hvitmaure *Galium boreale* og sandrør *Ammophila arenaria*, som det var mye av. Det ble også sett ekte kaprifol *Lonicera caprifolium*, rakfaks *Bromopsis erecta*, legevintergrønn *Pyrola rotundifolia* ssp. *rotundifolia*, rødpil *Salix purpurea*, svenskegras *Sesleria caerulea* og blåstarr *Carex flacca*.

Mandag 23. juni.

Vi våknet til en dag med lettskyet vær. Etter frokost ble det holdt en orientering om dagens utfluktsplaner. Undertegnede hadde sett seg ut noen lokaliteter på østsiden av øya til denne dagen. Man ble oppfordret til å samle seg i færrest mulig biler, og alle biler ble anbefalt å ha med en kartleser.

Første stopp ble i **Vallstena**, nærmere bestemt på **Alvena lindaräng**. Dette er en stor og godt drevet eng i en lindeskog. Vi gikk en runde i enga og kunne etterhvert notere ned en rekke spennende arter. Ramsløk *Allium ursinum*, villkornell *Cornus sanguinea*, enghaukeskjegg *Crepis praemorsa*, kamgras *Cynosurus cristatus*, svenskegras *Sesleria caerulea*, knollmjøduert *Filipendula vulgaris*, krattalant *Inula salicina*, villin *Linum catharticum*, kammarimjelle *Malampyrum cristatum*, bitterblåfjær *Polygala amarella*, storengkall *Rhinanthus serotinus* ssp. *serotinus*, bakkekløver *Trifolium montanum* og griseblad *Scorzonera humilis*. Spesiell oppmerksomhet fikk bleikfiol *Viola persicifolia*.

Ellers var det mange orkidéer å se. Vi fant engmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, skogmarihand *Dactylorhiza maculata* ssp. *fuchsii*, johannesnøkkel *Orchis militaris*, brudespore *Gymnadenia conopsea*, stortveblad *Listera ovata*, grov nattfiol *Platanthera chlorantha* og noe som trolig var skognattfiol *Platanthera bifolia* ssp. *latifolia*.

Vi kjørte så videre til **Gothemshammar** ved **Åminne**, som ligger på østkysten. Først gikk vi opp til **Vallen** på Gothemshammar. Dette er et gammelt ringformet forsvarsverk på toppen av åsen. Underveis dit fikk vi se et flott eksemplar av

fuglereir *Neottia nidus-avis*. På Vallen fant vi en rekke flotte eksemplarer av rød skogfrue *Cephalanthera rubra*.

Nede på stranda ble det lunchpause, og det var spennede å åpne lunchpakkene for første gang.

Etterpå ble det botanisering langs stranda. Det fins alpenøkler *Orchis spitzelii* her, men det ble bare funnet noen avblomstrede rester. Men vi fikk se void *Isatis tinctoria*, svenskegras *Sesleria caerulea*, furuvintergrønn *Pyrola chlorantha*, bitterblom *Picris hieracioides* og stor stjernetistel *Carlina vulgaris* ssp. *stricta*.

Turen gikk videre til **Anga** der vi stoppet ved **Anga prästänge**. Dette er også en velholdt løvskogeng, og en rekke spennede arter var å finne. Det ble sett enghaukeskjegg *Crepis praemorsa*, flekkgrisøre *Hypochoeris maculata*, villin *Linum catharticum*, storengkall *Rhinanthus serotinus*, stormarimjelle *Melampyrum pratense*, også i røde utgaver, blodtopp *Sanguisorba officinalis*, griseblad *Scorzonera humilis* og lundstarr *Carex montana*. Spesiell interesse vakte svensk øyentrøst *Euphrasia stricta* var. *suecica*, som er tilnærmet hvit på farge.

Det ble også her funnet mange orkidéer. Det ble sett skogmarihand *Dactylorhiza maculata* ssp. *fuchsii*, flekkmarihand *Dactylorhiza maculata* ssp. *maculata*, langt kommen vårmarihand *Orchis mascula*, johannesnøkkel *Orchis militaris*, kruttbrenner *Neotinea ustulata*, brudespore *Gymnadenia conopsea*, grov nattfiol *Platanthera chlorantha*, skognattfiol *Platanthera bifolia* ssp. *latifolia*, stortveblad *Listera ovata* og flueblomst *Ophrys insectifera*. I veikanten på den andre siden av veien sto noen kjempestore engmarihender *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*.

Dagens siste stopp ble i **Östergarn** sogn på halvødden ved **Sysne**. Dette er en fantastisk bakke ned mot Østersjøen full av blomstrende ormehoder *Echium vulgare*, eller blåeld på svensk. Det ble også funnet hvite eksemplarer. Et fantastisk syn og mange bilder ble tatt. Ukas gruppebilder ble forøvrig behørlig tatt her.

Men det ble også funnet nikkesmelle *Silene nutans*, svalerot *Vincetoxicum hirundinaria*, marinøkkel *Botrychium lunaria*, såpeslør *Gypsophila fastigiata* og toppblåffær *Polygala comosa*. Det ble funnet mye av en grasart som skapte diskusjon. Kåre foreslo piggrørkvein *Calamagrostis varia*, mens undertegnede foreslo grushengaks *Melica ciliata*. På utbredelseskartet i Mossbergs og Stenberges flora står bare piggrørkvein avtegnet på vestkysten av Gotland, så derfor må dette trolig være grushengaks. Men helt sikker er jeg på ingen måte!

På baksiden av halvøya fins et knøttlite fiskeutsalg. De fleste tok en stopp der. På utsiden og langs veien i nærheten ble det funnet kuleblom *Globularia vulgaris* og salepsrot *Anacamptis pyramidalis*.

Så gikk turen tilbake til Strandpensionatet der dagens middag var kylling. Trond tok seg av å vise fram dagens botaniske fangst i Viller-Vallan etter middagen.

Tirsdag 24. juni.

Det var regn i lufta på tirsdag morgen. Dette førte til at undertegnede ikke lagde et komplett program for dagen, men i stedet se an hvordan været utviklet seg.

Første stopp ble ved **Boge**. Vi parkerte i veikrysset mellom vei 146 og 147 og gikk i skogen øst for veikrysset. Dette er dels skog og dels gjengrodd beiteområder. Tvers gjennom området i nord-syd retning går det et sump/myrdrag.

På vei innover i lendet fant vi mellomlusern *Medicago x varia*, solrose *Helianthemum nummularium* ssp. *nummularium*, kammarinjelle *Melampyrum cristatum*, bakkeklover *Trifolium montanum*, vassmynte *Mentha aquatica* ssp. *aquatica*, krattalant *Inula salicina*, griseblad *Scorzonera humilis*, stor stjernetistel *Carlina vulgaris* ssp. *stricta*, svalerot *Vincetoxicum hirundinaria*, dikeveronika *Veronica catenata*, prydblåkoll *Prunella grandiflora*, knollmjødurt *Filipendula vulgaris*, kløverert *Tetragonolobus maritimus*, askerstorkenebb *Geranium pyrenaicum*, ramsløk *Allium ursinum*, filtstarr *Carex tomentosa*, engstarr *Carex hostiana*, svartskjene *Schoenus nigricans*, brunskjene *Schoenus ferrugineus* og storak *Cladium mariscus*.

Orkidéene på stedet var salepsrot *Anacamptis pyramidalis*, engmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, skogmarihand *Dactylorhiza maculata* ssp. *fuchsii*, johannesnøkkel *Orchis militaris*, stortveblad *Listera ovata*, hvit skogfrue *Cephalanthera longifolia* og flueblomst *Ophrys insectifera*. Spesiell begeistring vakte funnet av honningblom *Herminium monorchis*.

Regnet hadde ikke gitt seg, men snarere økt i intensitet. Derfor ble planen om å dra videre nordover skrinlagt. I steden satte vi kursen tilbake mot Visby og svingte av mot **Follingbo**. Vi stoppet ved naturreservatet ved den kalkrike kildemyra ved **Klinte**. Her fant vi breiull *Eriophorum latifolium*, brunskjene *Schoenus ferrugineus*, storak *Cladium mariscus*, engmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata* og voksmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *ochroleuca*. Spesiell begeistring vakte myrlilje *Tofieldia calyculata*, som det var mange blomstrende eksemplarer av på myra. Det skulle også finnes buttsiv *Juncus subnodulosus* på myra, men vi tok oss ikke tid til å lete opp denne arten.

Vi så mange brudesporer *Gymnadenia conopsea* på myra. Men, naturreservatskiltet fortalte at det også skulle finnes luktspore *Gymnadenia odoratissima* på stedet. Vi sjekket de fleste av brudesporene. Men, konklusjonen ble at ingen av dem kunne være luktspore.

Det regnet like hardt, så vi valgte å kjøre tilbake til Strandpensionatet for å ta lunchen der. Mens vi spiste klarnet det opp. Kjell og Christian kunne fortelle om funn av strandmjelt *Astragalus danicus* ved **Varsholm** ved **Klintehamn**. Vi besluttet å reise dit.

Og ganske riktig, vi fant strandmjelt i grøftekanten. Vi fant også filtstarr *Carex tomentosa*. Spesiell interesse vakte hvit johannesnøkkel *Orchis militaris* og noe som trolig var hybriden mellom vanlig og grov nattfiol *Platanthera x hybrida*.

Vi fortsatte ut i strandenga på utsiden. Denne enga kunne by på østersjømalurt *Seriphidium maritimum* ssp. *humifusum*, saltsiv *Juncus gerardii* ssp. *gerardii*, krypsiv *Juncus bulbosus* ssp. *bulbosus*, strandkryp *Glaux maritima*, strandreverumpe *Alopecurus arundinaceus*, asparges *Asparagus officinalis*, kløverert *Tetragonolobus maritimus* og venusksam *Scandix pecten-veneris*.

Noen biler dro etterpå til **Levide** sogn og **Mallgårds källmyr**. Det sto beskrevet at det var mulig å få se russ her, uten at vi forbandt annet med dette begrepet enn vår hjemlige rød- og blåruss. Når vi etterhvert fant fram til stedet forsto vi hva gotlandsk russ var. Det var villhester, for på myra oppholdt det seg nærmere 30 eksemplarer av arten. Det var et flott syn.

Ellers fant vi på myra voksmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *ochroleuca*, blodmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta*, smalmarihand *Dactylorhiza traunsteineri*, myrlilje *Tofieldia calyculata* og melnøkleblom *Primula farinosa*. I en av myrpyttene fikk vi også se en lang blodigle. De som ventet ved bilene, fordi de var redde for villhestene, ble etterhvert utålmodige på å komme tilbake til Strandpensionatet og gjøre seg klar til middagen. Men, det må sies: Villhestene holdt seg på sikker avstand av oss og opptrådte aldri truende mot oss.

Dagens middag var ovnsbakt laks. Trond tok seg også denne dagen av kveldens botaniske gjettelek som ble avholdt i en sidefløy til spisesalen.

Onsdag 25. juni.

Også i år valgte vi å ha en fridag for at deltakerne kunne få anledning til å besøke også andre mål på Gotland. Mange valgte å legge turen til Visby, for

man kan knapt si at man har vært på Gotland uten å ha besøkt den gamle Hansahavnen. Den gamle bebyggelsen er godt bevart og byen er så godt som stengt for annet enn nyttetraffikk.

Rundt byen går Ringmuren, og på utsiden av denne er det mye spennende planter å finne. Vi kan for eksempel nevne hunderot *Ballota nigra* ssp. *nigra*, sandfaks *Anisantha sterilis*, legepestrot *Petasites hybridus*, fjellrapp *Poa alpina*, flatrapp *Poa compressa* ssp. *compressa*, steinsennep *Diplotaxis tenuifolia*, småkattost *Malva neglecta* og veikarse *Rorippa sylvestris*.

I Visby finnes også en botanisk hage som mange oppsøkte. Den er dels laget som en park, og dels laget som bed med skilt ved de ulike artene.

På ettermiddagen valgte noen å ta en tur i sanddynene ved strandpensionatet. Nå var både myrflangrene *Epipactis palustris* og rødflangrene *Epipactis atrorubens* kommet i fin blomstring.

På kvelden var vi invitert til Suderbys herregård. Her fikk vi prøvd oss på kubbespill. Middagen besto av grilla gotlandsfår og safranspannekake til dessert. En gruppe underholdt med sanger fra øya, og innimellom var det allsang. Det ble også arrangert spørrelek knyttet til Gotlandske ord og uttrykk. Referenten fikk også en dans med Lise før vi dro tilbake til Strandpensionatet.

Torsdag 26. juni.

Været var lettskyet og alt lå til rette for en fin dag. Dagens program var å dra nordover på Gotland. Første stopp ble på **Hällarna** øst for **Visby**. Dette er et alvarområde, og den tørre forsommeren hadde satt sitt preg på vekstligheten.

Men det ble funnet spennede arter: Gotlandssolrose *Fumana procumbens*, murburkne *Asplenium ruta-muraria*, småsandlilje *Anthericum ramosum*, stor kystfrøstjerne *Thalictrum minus* ssp. *minus* dukket opp relativt nær der vi parkerte bilene. De som valgte å vandre lenger inn på alvaret fikk gleden av å se gotlandshaukeskjegg *Crepis tectorum* ssp. *glabrescens*, avblomstret gotlandsgeitskjegg *Tragopogon crocifolius*, balkanasal *Sorbus graeca*, prydblåkoll *Prunella grandiflora* og lodnemjelt *Oxytropis pilosa*. Det ble også rapportert inn observasjon av apollosommerfugl og nattraavn.

Anne kunne fortelle at de dagen før hadde sett lodnemjelt ved **Krusmyntagården**. Derfor valgte vi å gjøre en stopp der på veien nordover.

Ved parkeringsplassen på Krusmyntagården ble det funnet valurt *Symphytum officinale*, fargereseda *Reseda luteola* og åkermarimjelle *Melampyrum arvense*.

Vi fortsatte ned på stranda for å søke etter lodnemjelt. Etter noe leting fant vi lodnemjelten i fin blomstring. Det ble også funnet en flott utgave av krypbeinurt *Ononis spinosa* ssp. *maritima*, smaltimian *Thymus serpyllum* ssp. *serpyllum*, vaid *Isatis tinctoria* og fargemyske *Asperula tinctoria*. Doen med gjestebok må vel heller ikke glemmes.

Neste stopp ble oppe på nordspissen ved **Hallshuk**. Det passet nå å ta lunch og vi fant oss sitteplasser ved snuplassen, med fin utsikt østover.

Etterpå tok vi en vandring utover stranda på **Harudden**. Vi fant flotte utgaver av svalerot *Vincetoxicum hirundinaria* og røde skogfruer *Cephalanthera rubra*. Kjell og Christian hadde rapportert at de hadde funnet fettblad *Liparis loeselii* i et av traua ute på tuppen, og lokalitetsbeskrivelsen førte oss direkte til stedet. Det var en mengde fettblad i dette trauet og en rekke fotografier ble tatt. På dette stedet fikk vi også se engmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata* i blå, rosa og hvit utgave, blodmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta*, flatrapp *Poa compressa* ssp. *compressa*, bunkestarr *Carex elata* ssp. *elata*, beitestarr *Carex viridula*, vassgro *Alisma plantago-aquatica*, tusengyllen *Centaurium littorale* ssp. *littorale* og kløverert *Tetragonolobus maritimus*. Odden kan også by på alpenøkler *Orchis spitzelii*, men disse var blomstret av. På veien tilbake så vi også ekte kaprifol *Lonicera caprifolium* og fjellsnelle *Equisetum variegatum*.

Det ble en stopp ved en knallrød valmueeng *Papaver rhoeas* ved Hallshuk før vi fortsatte til **Lickershamn**. Lickershamn ligger ved Østersjøen på Vestsiden av Gotland, og området er rikt på kalksteininformasjonene rauker. Den største av dem kalles Jomfruklint.

Også her kom spørsmålet opp om et gras, som det var mye av, var grushengaks *Melica ciliata* eller piggrørkvein *Calamagrostis varia*. Men, denne gangen hadde graset tydelige greiner i akset, så derfor holder vi på piggrørkvein i dette tilfellet.

Vi vandret utover mot Jomfruklint. Underveis fant vi leddved *Lonicera xylosteum*. Ute ved Jomfruklint ble gåsefot *Asperugo procumbens*, småkattost *Malva neglecta* og hunderot *Ballota nigra* ssp. *nigra* funnet. På veien tilbake gikk vi forbi en hagtorn som hadde få bladfliker og var lys blågrønn. Vi tror dette er hybridene mellom vanlig hagtorn og parkhagtorn, som begge finnes på Gotland, *Craetaegus x media* [*C. monogyna x laevigata*].

Vi passerte også en bakkemyr der vanntilsiget var så kalkrikt at tuffmosen *Cratoneuron commutatum* var helt hvitkalket. Her sto også myrlilje *Tofieldia calyculata*, breiull *Eriophorum latifolium*, melnøkkel *Primula farinosa*, svartskjene *Schoenus nigricans* og flotte rosa engmarihand *Dactylorhiza*

incarnata ssp. *incarnata*. Lenger borte på stranden blomstret flott ståndkål *Crambe maritima*.

Tilbake på Strandpensionatet ble det middag (referenten har ikke notert ned menyen for denne dagen), og etterpå tok Trond seg av den botaniske gjetteleken. Også denne dagen var vi i fløyen ved spisesalen.

Fredag 27. juni.

Lettskyet vær møtte oss også denne morgenen. Planen for denne dagen var å dra sydover på øya. Litt ekstra humor ble det ved frokosten i og med at Gotlandsflagget, som har motiv med et får, ble heist på hodet.

Første stopp denne dagen ble ved **Klintehamn** på **Klintberget**. Dette er en grasslette som fungerer som arrangementsted for folket i Klintehamn på toppen av en liten kalkstenklippe. Rundt klippen er det fra gammelt plantet bøk *Fagus sylvatica*, lerk *Larix* sp. og breiasal *Sorbus latifolia*. Det er i skrenten rundt klippen som det er en del interessant botanikk å finne, og det mest interessante for oss var stor skogfrue *Cephalanthera damasonium*. Vi fant den på flere steder rundt skrenten.

Av andre botaniske funn kan nevnes murburkne *Asplenium ruta-muraria*, lakrismjelt *Astragalus glycyphyllos*, breiflatbelg *Lathyrus latifolius* ssp. *latifolius*, gullusern *Medicago sativa* ssp. *falcata*, agderstarr *Carex divulsa* og rød skogfrue *Cephalanthera rubra*.

Neste stopp ble nede i **Hablingbo** sogn ved naturreservatet **Krakvåt**. Her vokser det myrmarihand *Anacamptis palustris* og vi fant en rekke eksemplarer som nettopp var kommet i blomst. Den tørre forsommeren gjorde det mulig for oss å legge oss flate på den tørre bakken. Normalt skulle dette ha vært et vått myrområde.

Men det var også mye annet spennede å finne. Vi fant storak *Cladium mariscus*, brunskjene *Schoenus ferrugineus* og toppskjoldbærer *Scutellaria hastifolia*. Ved en av grøftene fant Kjell og Christian noe de mente måtte være dvergvassoleie *Ranunculus confervoides*, og dette er i så fall et godt funn, for i Mossberg og Stenbergs flora er den ikke prikket av på denne delen av Gotland. I nærheten av der vi parkerte ble det funnet krattalant *Inula salicina*, gul gåseblom *Anthemis tinctoria* og knortestarr *Carex otrubae*. Kåre fant gullsilkemose *Tomentypnum nitens*.

Det neste planlagte stopp var nede på sydspissen ved en steinindustri ved Husrygg. Selv var jeg i en bil som hadde merket seg en linåker *Linum*

usitatissimum som vi hadde kjørt forbi på veien ned til Krakvåt, ved **Haugajnar**. Den intenst blå åkeren ville vi gjerne fotografere. På stedet der vi parkerte ble det også funnet åkermarimjelle *Melampyrum arvense*, piggssoleie *Ranunculus arvensis*, venuskam *Scandix pecten-veneris* og åkerripperspore *Consolida regalis* ssp. *regalis*.

Steinindustrien ved **Husrygg** er basert på en sandstein som finnes på denne delen av Gotland. Den er spesielt fin, og egner seg f.eks. utmerket til slipeformål. Det var laget en geologisk- historisk- utstilling på stedet, og en gammel dampmaskin ble fortsatt holdt igang.

Neste stopp ble ved **Hoburgen** som er en klippeformasjon på sydspissen av Gotland. Først fant vi et sted der vi kunne nyte lunchpakkene. Dette var siste dagen på Gotland og morgenen etter skulle de fleste med en ferge med avgang kl. 06:30 fra Visby, med påfølgende lang bilkjøring. Derfor orienterte referenten om at dette var det siste planlagte stopp denne dagen. De som hadde lyst kunne bli med på en botanisk runde i Hoburgen-området før de reiste tilbake mot Strandpensionatet.

I området der vi satt og spiste ble det funnet murburkne *Asplenium ruta-muraria*, enghavre *Helictotrichon pratense*, vaid *Isatis tinctoria*, smaltimian *Thymus serpyllum* ssp. *serpyllum* og vårsalat *Valerianella locusta*. På toppen av Hoburgen ble det funnet dvergtistel *Cirsium acaule*, bakkemure *Potentilla sordida*, nakkebær *Fragaria viridis*, prydblåkoll *Prunella grandiflora*, kløverert *Tetragonolobus maritimus*, krok kjørvel *Anthriscus caucalis*, aksveronika *Veronica spicata* og gullusern *Medicago sativa* ssp. *falcata*. Vi gikk også langs en åkerkant og der ble det funnet åkersteinfrø *Lithospermum arvense*, eseltistel *Onopordum acanthium*, venuskam *Scandix pecten-veneris*, brakksalat *Valerianella dentata* og parkhagtorn *Crataegus laevigata*.

Kjell og Christian hadde kjørt en del omkring på egenhånd, og de hadde funnet "sikker" luktspore *Gymnadenia odoratissima* et stykke inne på **Bälsalvaret**. Den bilen jeg satt i valgte å ta denne ekstra runden på veien tilbake til Strandpensionatet. Og etter noe leting fant vi et område med et 2-sifret antall blomstrende luktsporer. Da vi kom tilbake til Strandpensionatet fikk vi også vite at det stod mengder av honningblom *Herminium monorchis* der vi hadde satt bilen ved vei 147, uten at vi hadde reagert på dette. Men, slik går det når man har snaut med tid.

Middagen hadde sei som hovedrett. Etter middagen satt vi på utsiden av Strandpensionatet, ved spisesalen. Dette var siste kvelden og de som hadde bidratt til arrangementet fikk oppmerksomhet og gaver. Undertegnede vil benytte anledningen til å takke for gotlandsk håndarbeid. Etterpå hadde vi fått

låne en av hyttene på oversiden av Strandpensionatet (Backstugan) og Tronds botaniske gjettelek ble arrangert der.

Lørdag 28. juni.

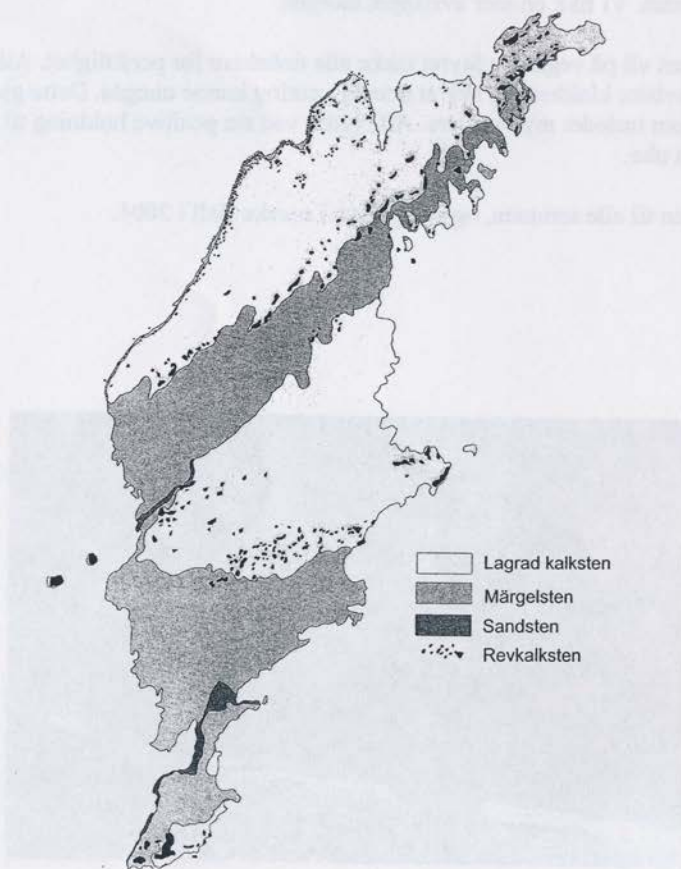
De fleste hadde tidlig hjemreise. Allerede kl. 06:30 gikk ferja fra Visby til Nynäshamn. Man fikk ordnet det slik at de kunne ta frokosten på ferja, mot et lite mellomlegg. Referenten, og noen personer til, skulle med ferja til Oskarshamn. Vi fikk en mer avslappet morgen.

Referenten vil på vegne av Styret takke alle deltakere for punktlighet. Alle møtte fram til avtalte klokkeslett, slik at unødig venting kunne unngås. Dette gjør jobben som turlleder mye enklere. Alle bidro ved sin positive holdning til en vellykket uke.

Takk igjen til alle sammen, og på gjensyn i norske fjell i 2004.

Geologisk kart for Gotland:

Til egne notater:

Röd skogslilja
Gröttingbo Gt!

Röd
skogfrue

Stor skogslilja
Hörsne Gt!

stor
skogfrue

Kärmycklar
Sille Gt!

Myr-
marikand